

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 4 września 2023 r.

Pozycja 227

POSTANOWIENIE

z dnia 11 maja 2023 r.

Sygn. akt Ts 107/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski – przewodniczący

Jakub Stelina – sprawozdawca

Andrzej Zielonacki,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 21 września 2021 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej A.B.,

po s t a n a w i a:

1) uwzględnić zażalenie i nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg w zakresie badania zgodności art. 306 § 1a, art. 426 § 1 oraz art. 465 § 1 i 2 w związku z art. 459 § 1 i 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.) w przedmiocie „ograniczeni[a] prawa do sądu w związku z brakiem środka odwoławczego umożliwiającego zaskarżenie orzeczenia w przedmiocie nieuwzględnienia zażalenia i utrzymania w mocy postanowienia o umorzeniu śledztwa zatwierdzonego przez Prokuratora Rejonowego, skutkujące[go] pozbawieniem skarżącego możliwości dokonania właściwej kontroli instancyjnej poprzez zaskarżenie orzeczenia Sądu I instancji”, z art. 176 ust. 1 w związku z art. 78, art. 45, art. 77 ust. 2 oraz z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

2) nie uwzględnić zażalenia w pozostałym zakresie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 9 kwietnia 2021 r. (data nadania) A.B. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, wystąpił o zbadanie zgodności: 1) art. 306 § 1a, art. 426 § 1 oraz art. 465 § 1 i 2 w związku z art. 459 § 1 i 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.) „poprzez ograniczenie prawa do sądu w związku z brakiem środka odwoławczego umożliwiającego zaskarżenie orzeczenia w przedmiocie nieuwzględnienia zażalenia i utrzymania w mocy postanowienia o umorzeniu śledztwa zatwierdzonego przez Prokuratora Rejonowego, skutkujące pozbawieniem skarżącego możliwości dokonania właściwej kontroli instancyjnej poprzez zaskarżenie orzeczenia Sądu I in-

stancji” z art. 176 ust. 1 w związku z art. 78, art. 45, art. 77 ust. 2 oraz z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; 2) art. 297 § 1 oraz art. 433 § 1 i 2 w związku z art. 4 i art. 7 k.p.k. „w zakresie prowadzenia postępowania przygotowawczego, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o prawach skarżącego naruszając zasadę rzetelnego procesu, bezstronności oraz obiektywizmu, jak również naruszając prawo skarżącego do równości wobec prawa oraz prawo do sądu”, z art. 33 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 21 września 2021 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 29 września 2021 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze z uwagi na fakt niezyskania przez skarżącego orzeczenia ostatecznie rozstrzygającego o jego konstytucyjnych prawach lub wolnościach (dot. zarzutów niekonstytucyjności art. 306 § 1a, art. 426 § 1 oraz art. 465 § 1 i 2 w związku z art. 459 § 1 i 3 k.p.k.) oraz skierowanie zarzutów skargi (dot. art. 297 § 1 oraz art. 433 § 1 i 2 w związku z art. 4 i art. 7 k.p.k.) wobec aktu zastosowania prawa w sprawie skarżącego.

3. W zażaleniu z 6 października 2021 r. (data nadania) skarżący zarzucił: 1) naruszenie art. 79 ust. 1 Konstytucji przez jego błędną wykładnię i uznanie, że zarzut naruszenia prawa do zaskarżenia postanowienia Sądu Rejonowego w W. z 19 czerwca 2020 r. wydanego w sprawie o sygn. akt [...] (dalej: postanowienie Sądu Rejonowego) mógłby być podstawą skargi konstytucyjnej jedynie wówczas, gdyby skarżący dysponował orzeczeniem stwierdzającym brak możliwości jego zaskarżenia, podczas gdy podstawą do wniesienia skargi jest posiadanie przez skarżącego ostatecznego orzeczenia, a taki walor ma postanowienie Sądu Rejonowego; 2) niewłaściwe zastosowanie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) skutkujące odmową nadania skardze dalszego biegu, podczas gdy skarga spełnia wymogi określone w ustawie, a w szczególności zawiera wskazanie naruszonych praw konstytucyjnych oraz sposobu ich naruszenia, skarżący dysponuje ostatecznym orzeczeniem i nie musiał podejmować próby uzyskania orzeczenia rozstrzygającego o niedopuszczalności wniesienia zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego; 3) naruszenie art. 79 ust. 1 Konstytucji poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że zarzut określony w punkcie 2 skargi konstytucyjnej nie mieści się w zakresie właściwości Trybunału Konstytucyjnego, podczas gdy rozpatrzenie powyższego zarzutu było w kognicji Trybunału.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że z art. 79 ust. 1 Konstytucji nie wynika, by treść ostatecznego orzeczenia miała przesądzać o braku możliwości jego zaskarżenia. Wyjaśnił, że nie mógł zaskarżyć postanowienia Sądu Rejonowego, gdyż obowiązujące przepisy nie przewidują takiego środka zaskarżenia. Podał, że formułując zarzut określony w punkcie 2 *petitum* skargi miał na celu wyłącznie „sprawdzenie konstytucyjności wskazanych aktów stosowania prawa, a nie obciążanie Trybunału Konstytucyjnego nadzorem judykacyjnym nad Sądem Rejonowym w W.” (s. 6 zażalenia).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c u.o.t.p.TK). Trybunał Konstytucyjny bada w szczególności, czy wydając zaskarżone postanowienie, prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu. Oznacza to, że na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał analizuje przede wszystkim te

zarzuty, które mogą podważyć trafność ustaleń przyjętych za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że zażalenie zasługuje na uwzględnienie w części.

2.1. Istota zarzutów skarżącego odnośnie do zakwestionowanych art. 306 § 1a, art. 426 § 1 oraz art. 465 § 1 i 2 w związku z art. 459 § 1 i 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.) związana jest z twierdzeniem, że powołane przepisy pozbawiają go możliwości wniesienia zażalenia na wydane przez Sąd Rejonowy w W. postanowienie z 19 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie Sądu Rejonowego) o nieuwzględnieniu zażalenia skarżącego i utrzymaniu w mocy postanowienia aspiranta sztabowego Policji z 23 grudnia 2019 r., zatwierdzonego przez Prokuratora Rejonowego w W. (sygn. akt [...]), którym umorzono śledztwo w jego sprawie. Jako orzeczenie ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji skarżący wskazał postanowienie Sądu Rejonowego.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego dla zbadania zgodności z Konstytucją przepisów zamykających drogę sądową bądź wykluczających dopuszczalność wniesienia do sądu określonego środka prawnego konieczne jest uprzednie uzyskanie orzeczenia w przedmiocie odrzucenia niedopuszczalnego z mocy prawa środka. Dopiero dysponując takim orzeczeniem, skarżący może dochodzić stwierdzenia naruszenia prawa do sądu (por. postanowienie pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35).

W analizowanej sprawie rozstrzygnięcia wymaga to, czy skarżący powinien był wnieść zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego, by w ten sposób doprowadzić do wydania, w oparciu o kwestionowaną regulację, postanowienia o odrzuceniu zażalenia, a tym samym do „ujawnienia” przedmiotu skargi konstytucyjnej. Mając to na uwadze, Trybunał uwzględnił zażalenie w części dotyczącej zarzutu niekonstytucyjności art. 306 § 1a, art. 426 § 1 oraz art. 465 § 1 i 2 w związku z art. 459 § 1 i 3 k.p.k. i przekazał skargę konstytucyjną w tym zakresie do oceny merytorycznej, orzekając jak w punkcie 1 sentencji niniejszego postanowienia.

2.2. Odnosząc się do zarzutów zażalenia dotyczących art. 297 § 1 oraz art. 433 § 1 i 2 w z art. 4 i art. 7 k.p.k. Trybunał przypomina, że przedmiotem jego kontroli mogą być tylko normy prawne. Kognicja Trybunału nie rozciąga się natomiast na akty stosowania prawa, w szczególności ustrojodawca nie wyposażył Trybunału w kompetencje do usuwania skutków wadliwych aktów stosowania prawa. Jeżeli zatem skarżący w skardze konstytucyjnej wskazuje wprawdzie formalnie jednostkę redakcyjną tekstu prawnego, która – jego zdaniem – budzi wątpliwości co do jej zgodności z Konstytucją, lecz uzasadnienie skargi nie pozostawia wątpliwości, że w istocie przedmiotem zarzutu jest nieprawidłowe zastosowanie tego przepisu, nie można mówić o określeniu kwestionowanej normy w rozumieniu art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Trybunał w niniejszym składzie podziela stanowisko wyrażone w zaskarżonym postanowieniu, w myśl którego z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. W skardze konstytucyjnej skarżący zwracał bowiem uwagę, że „Sąd Rejonowy w Wołowie stosując powyższe przepisy (...) nie rozważył wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w zażaleniu skarżącego z dnia 13 stycznia 2020 r., jak również nie wskazał dlaczego zgłoszone przez skarżącego nowe wniosk[i] dowodowe nie zasługują na uwzględnienie, opierając rozstrzygnięcie w sprawie w zasadzie na wyjaśnieniach Służb Więziennych i funkcjonariuszy wskazywanych przez skarżącego jako sprawców czynów zabronionych” (s. 11 skargi).

W tych okolicznościach zarzuty skarżącego mogły być rozumiane tylko w ten sposób, że kwestionował on konkretny akt zastosowania prawa w jego sprawie.

Mając na uwadze powyższe Trybunał postanawia jak w punkcie 2 sentencji.